

ВІДТВОРЕННЯ ПРОВЕРБІУМА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПЕРЕКЛАДІ
(на матеріалі романів Дж. К. Ролінг циклу «Гаррі Поттер»
та їх перекладів українською мовою)

Одним із напрямів діяльності сучасних перекладознавців є дослідження питання перекладу художньої літератури, зокрема проwerbіуму. Провербійум відносять до групи небагаточисленних еквівалентів, серед яких виокремлюють прислів'я, приказки, вітання, прокльони, прикмети, каламбури. Проте, розглядаючи приклади відтворення провербійуму на основі серії романів по Гаррі Поттера авторки Дж. К. Ролінг, слід зосередити увагу саме на негативних волюнтативах (закляттях) та грі слів (каламбурі).

Волюнтативну лексику з негативною семантикою можна віднести до безеквівалентної. Так, Є. М. Верещагін відносить до безеквівалентної лексики «слова, зміст яких неможливо зіставити з будь-якими іншомовними лексичними поняттями» [1, с. 105]. У перекладі заклять серії романів про Гаррі Поттера перекладач вдавався до таких прийомів: транслітерація, калькування та адаптація. Закляття, використані у романах можна поділити на дві групи: закляття-латинізми та закляття, утворені засобами рідної (англійської) мови. Здебільшого закляття-латинізми перекладач відтворював з допомогою прийому транслітерації: *“Tarantallegra!”* [4, с. 192]; – *«Таранталегра!»* [2, с. 198]. Закляття англійської мови походження були відтворені з допомогою методів калькування та адаптації, до прикладу: *“She could've done with a Cheering Charm on her too”* [5, с. 246]; – *«Підбадьорливі чари їй би точно не завадили»* [3, с. 245]. Вторинний комунікант закляття відтворив шляхом калькування. Розглянемо приклад відтворення закляття шляхом адаптації: *“Stupefy!” he bellowed, and Ron and Hermione joined in* [5, с. 56]; – *«Закляктує!»* – *загорлав він, а Рон і Герміона до нього приєдналися»* [3, с. 58]. *“To stupefy”* – з англійської мови перекладається, як: *вражати, впливати*. Перекладач взяв за основу тлумачення слова, а також події, що відбувалися саме в тій частині роману, передавши зміст шляхом адаптації.

Каламбур у серії романів про Гаррі Поттера можна поділити на три основні групи: каламбур з початковими літерами, каламбур-аббревіація та каламбур-акцент. Основними способами відтворення каламбуру є калькування, компенсація та опущення. Розглянемо приклад каламбуру з початковими літерами: *“Weasleys Wizard Wheezes”* [4, с. 54]; – *«Відьмацькі витівки Візілів»* [2, с. 78]. Каламбур було відтворено способом калькування. *“Knight Bus”* [4, с. 30]; – *«Нічний автобус»* [2, с. 36]. Перекладач використав прийом опущення, тому гумористичний задум авторки було знищено. Каламбур-аббревіація прослідковується у назві документа про атестацію учнів, до прикладу: *“O.W.Ls – Ordinary Wizarding Levels”* [4, с. 196]; – *«COBY Середня Оцінка Взірцевих Учнів»* [2, с. 158]. Вищеподаний приклад каламбуру було відтворено способом компенсації. Наведемо приклад каламбуру-акцента: *“The Bulgarians are insisting we add another twelve seats. I thought the chap was asking to borrow a pair of tweezers”* [5, с. 116]; – *«Болгари наполягають, щоб ми поставили дванадцять додаткових стільців. А я думав, що той тип велить мені “сквацять податкових тільців”»* [3, с. 119]. У даному випадку перекладач знову застосував метод компенсації.

Проаналізувавши серію романів про Гаррі Поттера, можна зробити висновок, що основними прийомами перекладу каламбуру є калькування, компенсація та опущення. Переклад негативних волюнтативів здійснюється за допомогою прийому транслітерації, адаптації та калькування.

Список літератури

1. Кузенко Г. М. Особливості перекладу безеквівалентної лексики / Г. М. Кузенко // Серія «Філологічна». – Вип. № 59. – К. : Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 2015. – С. 104 – 109.
2. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і таємна кімната / Дж. К. Ролінг; пер. з англ. В. Морозова. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. – 352 с.
3. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану / Дж. К. Ролінг; пер. з англ. В. Морозова. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. – 384 с.
4. Rowling J. K. Harry Potter and the Chamber of Secrets / J. K. Rowling. – London : Bloomsbury Publishing, 2007. – 251 p.
5. Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban / J. K. Rowling. – London : Bloomsbury Publishing, 2000. – 462 p.

Науковий керівник: Струк І.В.,
кандидат філологічних наук,
ст. викладач кафедри англійської філології і перекладу